

Panama belgelerinden 50 milyon kişinin kimlik bilgilerine: Sızıntılar çağı

SERBEST KÜRSÜ

AHMET CERAN

İKV Uzmanı Yardımcısı

Panama isimli ufak Orta Amerika ülkesi, 3 Nisan 2016 tarihinden bu yana meşhur kanalıyla veya 80'li yıllarda fırtına gibi esen rock grubu Van Halen'in en hareketli şarkılarından birinin adı olarak anılmıyor. Panama artık, aralarında Bahamalar ve İngiliz Virgin Adaları'nın da yer aldığı pek çok vergi cennetinde şubesi bulunan Mossack-Fonseca adlı hukuk bürosunun 1977 yılında kurulduğu merkez olarak hafızalara kazındı.

Bu Panamalı hukuk bürosu, uluslararası üne sahip çok sayıda kişinin paravan şirket, vergi kaçırma ve offshore mali hareketliliklerine dair uluslararası kamuoyu ile paylaşılan sızıntının kaynağı. Panama belgeleri olarak adlandırılan Mossack-Fonseca sızıntıları, 200 kadar bölge ve ülkeyle bağlantılı 214 bin şirketin offshore hareketliliklerine ilişkin 2.6 terabayt boyutunda 11,5 milyon veri içeriyor. Başka bir deyişle, dünya lideri ve onların aileleri, uluslararası popülariteye sahip figürler ve küresel sistemin merkezindeki iş dünyası yöneticilerinin şeffaf olmayan yollarla, paravan şirketler aracılığıyla servetlerini vergi cennetlerine aktardığına ilişkin bu denli geniş çapta bilgi ilk defa kamuoyunun önüne geldi.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in yakın çevresinin paravan şirketlerle ilişkileri; Çin'de aristokrasinin offshore bankalarla dirsek teması; Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'un babasının Bahamalardaki, İngiliz vergi sisteminin kenarından geçen yatırımları, Panama belgelerinin basında öne çıkan dosyaları arasında. Fakat şuna kadar Panama belgelerinden en sert darbeyi İzlanda Başbakanı Sigmund Gunnlaugsson aldı. Sızıntının ardından Gunnlaugsson'un günyüzüne çıkan şirket geçmişi ve yoğun protestolar İzlanda Başbakanı'nı istifaya itti.

Peki, bir başbakanın istifasına sebep olabilecek etkideki paravan şirketler, vergi cennetleri veya offshore yatırımlar neden uluslararası sistemin en güçlü ve zengin figürleri için çekim merkezi oluyor? Yani, zenginler neden paralarını kamu kurumlarından ve kamuoyundan gizliyor? Bu sorunun

en sansasyonel ve ilgi çekici cevabı: hukuk dışı faaliyetler ve vergiden kaçınma. 100'den fazla gazeteci 1 yıldır Panama belgelerinin satır aralarında 50 ülkeden 140 siyasetçiye ilişkin suç gelirlerinin aklanması, terörün finansmanı, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı gibi faaliyetleri yakalamaya çalışıyor. Fakat Panama belgelerine yansıyan mali hareketliliğin büyük bir bölümünün bu sebeple dayandığını söyleyemeyiz. Paravan şirketler ve vergi cennetleri çok daha basit amaçlarla da tercih ediliyor. Bu amaçların en basiti ise kişisel gizlilik. Ünlü bir televizyon figürü, yeni aldığı spor arabaların ve ortak olduğu yeni girişimlerin magazin programlarının ana gündem maddesi haline gelmemesi için benzer yöntemleri kullanabilirken, yeni seçim kampanyasına başlayan bir siyasi lider de seçmenlerin gözündeki imajını korumak için offshore hareketlilikleri tercih edebiliyor. Böylece aynı zamanda vergi müfettişlerinin ilgisine mazhar olmaktan da kaçınabiliyor ve servetlerine servet katabiliyorlar.

Kişisel gizliliği, Panama belgelerine yansıyan 11,5 milyon veri için meşru sebeplerden biri gibi dursa da uluslararası sivil toplum ile G20, AB gibi küresel aktörleri aynı fikirde değil. Sivil toplumda, sadece saklamaları gereken kanunsuzlukları bulunanların gizlilik perdesi arkasına sığınacağı yönünde bir görüş hâkimken; Avrupa Komisyonu, AB içerisindeki çok uluslu şirketlerin şeffaflığı ve mali verilerin açıklığı ile siyaset alanında şeffaflığa yönelik adımlarını hızlandırıyor. Bu tartışma bizleri bir diğer güncel sızıntıya götürüyor.

50 milyona yakın Türk vatandaşının kimlik bilgilerini içeren bir veri tabanının internete sızdırıldığı yönünde iddialar bütün medya organlarının gündemine taşınırken, bakanlar peşi ardına açıklamalarda bulundu. Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı'nın TBMM Genel Kurulu'ndan geçtiği günlerde ortaya çıkan bu sızıntı, aslında AB standartlarında ve etkin işleyen bir kişisel verilerin korunması sistemi ile kültürünün önemini bir kez daha hatırlattı. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması maskesi ardında yolsuzluklara ve hukuksuzluklara meydan oluşmaması, eş zamanlı olarak da kişisel verilerin etkin şekilde korunması, bu sızıntılar çağının en zorlu meydan okumalarından biri olacak.